

4. *Адміністративне право України: акад. курс: підручник. – у 2-х т. / за ред. В. Б. Авер'янова. – К.: Юрид. думка, 2004. – Т. 1. Заг. частина. – 584 с.*
5. *Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>*
6. *Про інформацію: Закон України від 02 жовтня 1992 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>*
7. *Гетьман А. П. Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення: монографія / [А. П. Гетьман, М. В. Шульга, А. М. Статівка та ін.]; за ред. А. П. Гетьмана та В. Ю. Уркевича. – Х.: Право, 2012. – 448 с.*
8. *Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січня 2011 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>*

О. Пірко

Науковий керівник – к.ю.н., доц. Л.С. Гулак

ПРАВА СУБ'ЄКТА ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ

Правовою основою відносин пов'язаних із захистом персональних даних і основним законодавчим актом, який став основою для підготовки даної статті є Закон України «Про захист персональних даних» від 1 червня 2010 року. Говорячи про права суб'єкта персональних даних перш за все необхідно визначити зміст поняття «персональні дані».

Ми погоджуємося з тлумаченням даного поняття, яке міститься в Законі, де персональні дані визначаються як: «відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована [1]».

Ключовим у вищенаведеному визначенні також є поняття «ідентифікована особа». Ідентифікованою особою вважається, якщо її можна безпомилково виділити серед інших. Зазвичай для того, щоб вважати особу ідентифікованою, необхідні її ім'я, прізвище, по батькові та реквізити документа, що посвідчує особу/цифровий номер, що присвоюється особі (наприклад, ідентифікаційний номер фізичної особи). Однак, за певних умов наявність меншої кількості інформації чи певного об'єму іншої інформації є достатніми для того, щоб ідентифікувати особу [2, с. 21].

Вважаємо, що таке визначення повністю розкриває зміст поняття «персональні дані» і відповідає міжнародним підходам до розуміння цього поняття. Наприклад в Конвенції Ради Європи про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних 1981 р., цей термін визначається як: «будь-яка інформація, яка стосується конкретно визначеної особи або особи, що може бути конкретно визначеною».

Згідно з ст. 8 Закону України про захист персональних даних, суб'єкт персональних даних має право:

- 1) знати про джерела збирання, місцезнаходження своїх персональних даних, мету їх обробки, місцезнаходження або місце проживання (перебування) володільця чи розпорядника персональних даних або дати відповідне доручення щодо отримання цієї інформації уповноваженим ним особам, крім випадків, встановлених законом;
- 2) отримувати інформацію про умови надання доступу до персональних даних, зокрема інформацію про третіх осіб, яким передаються його персональні дані;
- 3) на доступ до своїх персональних даних;
- 4) отримувати не пізніше як за тридцять календарних днів з дня надходження запиту, крім випадків, передбачених законом, відповідь про те, чи обробляються його персональні дані, а також отримувати зміст таких персональних даних;
- 5) пред'являти вмотивовану вимогу володільцю персональних даних із запереченням проти обробки своїх персональних даних;
- 6) пред'являти вмотивовану вимогу щодо зміни або знищення своїх персональних даних будь-яким володільцем та розпорядником персональних даних, якщо ці дані обробляються незаконно чи є недостовірними;

7) на захист своїх персональних даних від незаконної обробки та випадкової втрати, знищення, пошкодження у зв'язку з умисним приховуванням, ненаданням чи несвоєчасним їх наданням, а також на захист від надання відомостей, що є недостовірними чи ганьблять честь, гідність та ділову репутацію фізичної особи;

8) звертатися із скаргами на обробку своїх персональних даних до Уповноваженого або до суду;

9) застосовувати засоби правового захисту в разі порушення законодавства про захист персональних даних;

10) вносити застереження стосовно обмеження права на обробку своїх персональних даних під час надання згоди;

11) відкликати згоду на обробку персональних даних;

12) знати механізм автоматичної обробки персональних даних;

13) на захист від автоматизованого рішення, яке має для нього правові наслідки [1].

Конституцією України закріплено положення про те, що ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України. Не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини (ст. 32) [3]

Як у науці міжнародного права, так і у вітчизняній юридичній науці триває пошук моделі правового механізму регулювання відносин з використання персоналізованої інформації, захисту персональних даних, яка узгоджувалася б з міжнародно-правовими стандартами, гарантувала б ефективний захист прав і свобод людини та громадянина [4, с. 107].

Забезпечення захисту персональних даних у базах персональних даних покладається на володільця персональних даних. Суб'єкти відносин, пов'язаних із персональними даними, зобов'язані забезпечити захист цих даних від незаконної обробки, зокрема від втрати, незаконного або випадкового знищення, а також від незаконного доступу до них (стаття 24 Закону № 2297-VI).

Слід зазначити, що право на захист персональних даних є частиною прав, що захищаються статтею 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [5] та статтею 17 Міжнародного пакту про громадянські й політичні права [6], які гарантують право на повагу до приватного та сімейного життя, житла та кореспонденції, а також визначає умови, за яких дозволяється обмежувати це право. При цьому органи державної влади не можуть втручатися в здійснення цього права, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб. Так само в Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних [7] дія закладених у ній обмежень щодо здійснення прав можлива лише за умови існування загрози для інтересів, які переважають (наприклад, інтереси безпеки та захисту держави) [8, с. 17].

Відзначимо, що у міжнародному праві приділяється велика увага захисту персональних даних, зокрема дані відносини регулюються Конвенцією Ради Європи «Про захист прав людини і основоположних свобод», Міжнародним пактом про громадянські і політичні права ООН, Конвенцією Ради Європи «Про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних» та іншими нормативно-правовими актами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 34. – Ст. 481.
2. Бем М. В., Городиський І. М., Саттон Г., Родіоненко О. М. Захист персональних даних: Правове регулювання та практичні аспекти: науково-практичний посібник. – К.: К.І.С., 2015. – 220 с.
2. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
4. Камінська Н. В. Захист персональних даних: проблеми внутрішньодержавного, національного і міжнародно-правового регулювання / Н. В. Камінська // Науковий вісник національної академії внутрішніх справ. – 2015. – №3. – С. 106–114

5. Про захист прав людини і основоположних свобод: Конвенція Ради Європи від 04.11.1950. // Офіційний портал Верховної Ради України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004

6. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права ООН: від 16.12.1966 // Офіційний портал Верховної Ради України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_043

7. Про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних: Конвенція Ради Європи від 28.01.1981. // Офіційний портал Верховної Ради України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_326

8. Посібник з європейського права у сфері захисту персональних даних. – К. : К.І.С., 2015. – 216 с.

Б. Плавуцька

Науковий керівник – к.ю.н., доц. Л.С. Гулак

КРИПТОВАЛЮТА ЯК ПРОДУКТ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ: ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ

Термін «електронні гроші» є порівняно новим у науковій літературі, тому немає єдиного у світі визначення електронних грошей, яке б однозначно розкрило їх суть, і нема також чітких критеріїв віднесення нових платіжних продуктів до електронних грошей. У нашій країні протягом кількох років діють системи розрахунків електронними грошима як на програмній основі, так і на підставі карток. Перспективним напрямом для України є запровадження концепції безготівкової економіки (cashless economy). Варто зазначити, що розвиток комп'ютерних технологій сприяє появі нової епохи – «електронних грошей» і все частіше звучить термін «криптовалюта» [1, с. 21].

Слід зазначити, що визначення поняття «криптовалюта» на нормативному рівні немає. Існує декілька варіантів її розгляду: як електронні гроші; як платіжна система; як фінансова послуга.

Але жодне з цих визначень не відображає повної міри суті криптовалюти. Тому слід розібратися, що таке криптовалюта та де вона застосовується. Перш за все, потрібно розуміти, що криптовалюту жодним чином не можна сприймати як типові гроші.

Тобто криптовалюта являє собою певний зашифрований код, інформацію з якого скопіювати неможливо. Емісія валюти відбувається децентралізовано в комп'ютерній мережі. Тобто будь-хто може створити таку валюту при наявності необхідного комп'ютера, за певним алгоритмом і схемою доказу Proof-of-work [2].

Феномен їх появи та популяризації ні економістами, ні юристами не був ні прогнозований, ні пояснений. Описавши принцип роботи платіжної системи у вигляді однорангової мережі, Сатоші Накомото випустив у світ абсолютно нове явище, яке встигло пройти ряд етапів – від «мильної бульбашки», «іграшкової» валюти. Дослідженню фінансово-правової сутності криптовалют приділялася увага в роботах Р. Коена, А. Гринспанса, Е. Мака, Д. С. Вахрушева, О. В. Железова, А. Т. Хідзева, В. Л. Достова, П. М. Шуста та інших, проте єдності у їхніх поглядах на це питання немає.

Д. С. Вахрушев, О. В. Железов вказують, що криптовалютам як новому економічному інструменту притаманні такі ознаки: 1) децентралізований характер (оскільки в процесі утворення нових одиниць криптовалют (наприклад, Bitcoin) задіяні сили мільйонів учасників, об'єднаних у піринговій мережі, де немає центрального серверу); 2) анонімність платників (ідентифікація власників та фіксація факту їх зміни ґрунтуються на сучасних засобах криптографічного захисту, які неможливо «зламати» чи «обійти» сучасними технічними засобами); 3) технічно криптовалюти є зашифрованим спеціальною програмою кодом, який фіксується, зберігається на електронному носії та приймається як засіб платежу.

К. В. Нікітіна до фінансово-правових ознак криптовалют (які розглядає на прикладі Bitcoin) відносить такі: 1) це електронна грошова одиниця, віртуальний засіб для взаєморозрахунків та накопичення; 2) Bitcoin не «прив'язаний» до жодної національної валюти; 3) в основі Bitcoin полягає «пірин-